

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J. Jousma en J. van den Toorn	Datum	21 november 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12879002
E-mail	j.jousma@utrecht.nl	Onderwerp	Ondersteuning gedupeerden toeslagenaffaire
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Werk en Inkomen

Geachte leden van de raad,

Tussen 2005 en 2019 is bij een groot aantal ouders de kinderopvangtoeslag onterecht stopgezet door de Belastingdienst. Daarbij is gezinnen ongekend onrecht aangedaan. In 2020 is daarom de hersteloperatie kinderopvangtoeslag gestart. De Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) compenseert gedupeerden financieel. Maar voor wie in de problemen is geraakt, is dat niet altijd voldoende. Er kunnen problemen zijn ontstaan rondom huisvesting, schulden, inkomen, zorg en het gezin. Gemeenten bieden daarom op verzoek van het rijk brede ondersteuning op vijf leefgebieden (financiën, wonen, zorg, gezin en werk) aan gedupeerde ouders, hun kinderen en hun ex-toeslagpartners, zodat zij zo snel mogelijk hun leven weer kunnen oppakken en werken aan de toekomst. Alle kosten hier mee gemoeid zijn worden door het rijk gefinancierd.

In de [Raadsbrief Ondersteuning gedupeerden Toeslagenaffaire](#) van 19 september 2023 informeerden wij u over de ontwikkelingen binnen de hersteloperatie kinderopvangtoeslag in Utrecht. Met deze brief informeren wij u over de huidige stand van zaken.

Voor de landelijke voortgang van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag verwijzen wij u naar de meest [recente voortgangsrapportage](#) van de staatssecretaris van Financiën over de periode mei - augustus 2024.

Werken aan herstel en een nieuwe start in Utrecht

In Utrecht loopt de brede ondersteuning van gedupeerden sinds 2020 via de buurtteams. Deze opdracht is ook voor het komende jaar vastgelegd in de kaderbrieven die in september 2024 met de buurtteams zijn vastgesteld.

De aanmeldtermijn voor herstel kinderopvangtoeslag sloot 31 december 2023. Er hebben zich 1478 Utrechtse ouders bij het UHT gemeld als (mogelijk) gedupeerde. Daarnaast zijn er 939 kinderen met een leeftijd tot 16 jaar aangemeld en 1693 kinderen van 16 jaar en ouder.¹ Zij kunnen vanaf het moment van aanmelden bij de buurtteams terecht voor brede ondersteuning. Kinderen van 16 jaar en

¹ [Aantal aanmelders per gemeente | Samen herstellen \(toeslagen.nl\)](#)

ouder die onder de Kindregeling² vallen kunnen zelfstandig terecht bij het buurtteam voor brede ondersteuning.

Buurtteam Jeugd en Gezin heeft tot en met eind mei 432 gezinnen begeleid. Eind mei waren er 267 trajecten afgerond en lopen er nog 165 trajecten. Buurtteam Sociaal heeft in totaal 223 trajecten begeleid. Inmiddels zijn 131 trajecten afgerond en 92 lopen nog.

Om administratieve lasten zo laag mogelijk te houden registreert het buurtteam niet onder welke doelgroep (ouder, kind van gedupeerde of ex-toeslagpartner) de gedupeerde valt. Het is daarom lastig dit onderscheid te maken. Voor Buurtteam Sociaal geldt dat het merendeel gaat over kinderen van gedupeerden, gevolgd door ouders. Ex-toeslagpartners hebben zich nog sporadisch gemeld. Nog niet alle ex-toeslagpartners hebben een brief van het UHT ontvangen over hoe zij zich vrijblijvend kunnen aanmelden voor de brede ondersteuning vanuit de gemeente.

Binnenkort kan ook een nieuwe doelgroep zich bij de buurtteams melden voor brede ondersteuning, nabestaanden van gedupeerde ouders. De verwachting is dat de regeling eind dit jaar of begin volgend jaar in werking treedt.

Een deel van de ouders die zich gemeld heeft blijkt na de eerste toets of integrale beoordeling niet-gedupeerd te zijn. Nog niet alle ouders zijn door deze eerste toets, maar tot nu toe hebben wij 116 Utrechtse ouders doorgekregen van het UHT die niet-gedupeerd blijken te zijn. Als deze ouders brede ondersteuning ontvangen, dan dienen wij die binnen 30 dagen na ontvangst van gegevens te beëindigen. Als er nog hulpvragen zijn, dan is er reguliere dienstverlening vanuit het buurtteam en de gemeente beschikbaar, zoals die ook voor andere inwoners beschikbaar is.

Inzet middelen brede ondersteuning

In de [vorige raadsbrief](#) vertelden we over het verstrekken van middelen (een voorziening) uit het Toeslagen Herstelpotje aan gedupeerden binnen de brede ondersteuning. Het verstrekken van middelen kan nodig zijn voor herstel en de middelen worden in Utrecht vooral benut voor woninginrichting, huishoudelijke apparatuur, vervoer, medische kosten en studie. Maar ook bijvoorbeeld sport, cultuur en andere maatschappelijke activiteiten worden gefinancierd om een nieuwe start te faciliteren. Maatwerk, ruimhartigheid, keuzevrijheid en flexibele inzet van deze voorzieningen geeft gedupeerden weer eigen regie over hun leven om weer met vertrouwen aan de maatschappij mee te kunnen doen.

We zien, net als in andere gemeenten, een flinke stijging door de jaren heen in het aantal keer dat er een beroep wordt gedaan op deze middelen én de hoogte van het bedrag. De lange duur van de afhandeling van het financieel herstelproces vanuit het rijk leidt tot veel, terugkerende en complexe hulpvragen, waaronder veel vraag naar middelen / voorzieningen.. We zien deze stijging ook in andere gemeenten.

Jaar	Aantal toegekende aanvragen	Gemiddelde bedrag per aanvraag	Totaal toegekende bedrag
2022	44	€ 2.568,45	€ 115.580,33
2023	232	€ 3.886,02	€ 901.556,22
2024 (tot 1 september)	208	€ 4.599,41	€ 956.676,80
Totaal	484		€1.973.813,35

² De kindregeling is een herstelregeling bedoeld als steun in de rug voor de kinderen van gedupeerde ouders. Het betreft kinderen geboren vanaf 1 januari 1984. Zij hebben recht op een compensatiebedrag van het rijk, brede ondersteuning en het aanvullend schuldhulpverleningsaanbod. Kinderen vanaf 16 jaar dienen zich zelf aan te melden voor hulp bij hun gemeente.

Een toekomstbestendige brede ondersteuning

Door de groeiende vraag naar spullen komen de buurtteams soms niet goed toe aan de echte hulpvraag van ouders en kinderen. Dit maakt het lastig om het vertrouwen van ouders in de overheid te herstellen en echt te werken aan een nieuwe start.

Daarom is samen met ouders, gemeenten (zo ook Utrecht), de VNG, stakeholders, het ministerie van SZW en het ministerie van Financiën verkend hoe de brede ondersteuning voor ouders en kinderen toekomstbestendig kan worden ingericht.

In de landelijke [voortgangsrapportage](#) van 31 mei 2024 (paragraaf 2.2. ondersteuning op de vijf leefgebieden door gemeenten, pagina 18) kunt u hier meer over lezen.

Op dit moment wordt de wetwijziging voor de termijnen voor de duur van materiële verstrekkingen en maximale looptijd van de brede ondersteuning in de Tweede Kamer behandeld. In afwachting van de verwachte ingangsdatum van de wetwijziging, volgend jaar februari of maart, zijn we in Utrecht aan de slag met de voorbereidingen hierop. We zijn blij dat we de hulp aan gedupeerden vanaf het begin bij de buurtteams hebben gelegd en niet bij een apart team. Hierdoor kunnen gedupeerden, ook na het aflopen van de wettelijke termijnen, ondersteuning blijven ontvangen van hun vertrouwde hulpverlener.

Hulp bij huisvestingsproblemen

In de brede ondersteuning kijken we ook naar de woonsituatie. Soms zijn er huisvestingsproblemen ontstaan die een nieuwe start in de weg staan. Op basis van kennis, ervaring en vergelijkbare casussen, wordt gezocht naar de meest passende maatwerkoplossing. In 2023 zijn zes urgenties op hardheid verleend. In 2024 zijn tot 1 oktober vijf urgenties verleend.

Hulp bij schulden

De gemeentegeeft vanaf juli 2021 uitvoering aan het kwijtschelden van publieke schulden in het sociaal domein. Het betreft vorderingen, van erkend gedupeerde ouders en hun ex-toeslagpartners, die vallen onder de Participatiewet (inclusief Bbz en Tozo), de loaz en de loaw.

Totdat de schulden worden kwijtgescholden geldt een publieke pauzeknop. Dat betekent dat incasso's van openstaande vorderingen die voor kwijtschelding in aanmerking komen worden gepauzeerd, totdat een inwoner als gedupeerde wordt erkend.

Het landelijke beeld is dat er inmiddels 96% van de publieke schulden van gedupeerden is kwijtgescholden. In Utrecht zien we het aantal aanvragen voor kwijtschelding ten opzichte van 2021 teruglopen. Per jaar gaat het gemiddeld om zo'n 30 vorderingen die worden kwijtgescholden.

Als na de integrale beoordeling door UHT blijkt dat een inwoner niet als gedupeerd wordt erkend, kan de invordering na de publieke pauze weer worden opgestart. UHT wijst niet-erkend gedupeerden op de reguliere mogelijkheden bij gemeenten voor hulp, bijvoorbeeld bij betalingsproblemen en schulden. Daarnaast nemen wij zelf ook contact op met niet-erkend gedupeerden om hen op deze mogelijkheden te wijzen.

In de brede ondersteuning bieden we ook hulp bij de financiële huishouding, zoals bijvoorbeeld schulddienstverlening.

Sinds november 2023 is het aanvullende schuldhelpverleningsaanbod kindregeling, voor meerderjarige kinderen van gedupeerde ouders, van kracht. Sommigen van hen zijn ondernemer. Met het aanvullende aanbod worden zij ondersteund bij de vermindering van hun schulden, door het oplossen van de problematische saneerbare schulden.

Schuldeisers ontvangen een voorstel op basis van een saneringskrediet. Indien alle schuldeisers akkoord gaan met het voorstel, worden de saneerbare schulden afgelost als overeengekomen en verlenen de schuldeisers voor de saneerbare vorderingen finale kwijting. Het gehele saneringskrediet wordt door de gemeente betaald. De gedupeerde hoeft het saneringskrediet niet zelf af te betalen. De gemeente declareert het saneringskrediet bij het rijk.

Jongeren hebben vaak extra geld geleend om ten tijde van de toeslagenaffaire het gezin thuis financieel te ondersteunen. Niet alle kindgedupeerden komen echter in aanmerking voor het aanvullende schuldhulpverleningsaanbod. In sommige gevallen leidt dat tot een moeilijker herstel voor een nieuwe start. Zo heeft een deel van de kindgedupeerden schulden reeds afbetaald met de financiële compensatie van € 10.000 die zij van het rijk hebben ontvangen. Zo zijn niet alle schulden van kindgedupeerden saneerbaar, zoals die van DUO en informele schulden bij familie of vrienden. En worden de schulden van kindgedupeerden niet altijd als problematisch beschouwd omdat er voldoende aflossingscapaciteit is.

De kindgedupeerden die zich bij ons aanmelden voor dit aanbod kunnen we over het algemeen goed helpen. Op peildatum 1 november 2024 hebben 25 kindgedupeerden zich bij Werk en Inkomen gemeld voor het aanvullende schuldhulpverleningsaanbod. Bij vijf van hen is het saneringskrediet succesvol ingezet. Bij vijftien van hen zijn we naar een schuldregeling met saneringskrediet aan het toewerken. Bij drie gedupeerden zijn er andere oplossingen gevonden. En bij de overige twee gedupeerden is het aanbod niet tot stand gekomen, omdat we geen contact meer konden krijgen of omdat de schuld al was afgelost met de financiële compensatie van het rijk.

Het rijk heeft bepaald dat kindgedupeerden zich tot 1 mei 2025 kunnen melden bij de gemeente om van het aanvullende schuldhulpverleningsaanbod gebruik te maken.

Extra inzet bereik doelgroep Kindregeling (kinderen van gedupeerde ouders)

In tegenstelling tot gedupeerde ouders, ex-toeslagpartners en nabestaanden, hebben kinderen van gedupeerde ouders geen direct contact gehad met het UHT, met daarbij de mogelijkheid om aan te geven dat ze hulp wensen. Zij hebben eenmalig een brief gehad van het UHT met daarin de mededeling dat ze een financiële compensatie zouden ontvangen. In die brief zijn zij wel gewezen op de mogelijkheid van brede ondersteuning bij gemeenten in het algemeen, maar zij zijn niet gefaciliteerd en ondersteund door het UHT om in contact te komen met gemeenten (of buurtteams) voor hulp bij (problematische) schulden of andere problemen. Daardoor heeft de beschikbare hulp niet alle kindgedupeerden die dat nodig hebben bereikt.

In de beantwoording van de [schriftelijke raadsragen van 27 februari 2024](#) hebben we u eerder geïnformeerd over onze inspanningen om gedupeerden te bereiken om de ondersteuning bij hen onder de aandacht te brengen en lotgenotencontact te stimuleren.

Aanvullend hierop hebben we diverse stappen gezet om specifiek de doelgroep van de Kindregeling meer en beter te bereiken. Het gaat om de volgende activiteiten:

- Omdat wij zelf geen gegevens mogen ontvangen van (kind)gedupeerden, hebben we contact gezocht met het UHT en samen met hen een speciale flyer gemaakt met informatie over de brede ondersteuning voor kindgedupeerden in Utrecht. Deze flyer is eind november 2023 naar de hele doelgroep van de Kindregeling in Utrecht verstuurd. Dit initiatief is dankbaar overgenomen door andere gemeenten. We zijn in gesprek met het UHT om nogmaals een flyer te versturen naar de doelgroep, maar nu met specifieke aandacht voor de hulp die we kunnen bieden bij (problematische) schulden, zoals schulddienstverlening en het aanvullende schuldhulpverleningsaanbod kindregeling.

- Op 15 mei hebben wij een vertoning van de documentaire 'Kind van het Toeslagenschandaal' georganiseerd voor gedupeerden en andere betrokkenen, waaronder het buurtteam en Werk en Inkomen. De vertoning is goed bezocht en het nagesprek met de aanwezigen, de documentairemakers, de hoofdpersoon in de documentaire en de wethouder Jeugd was zeer waardevol.
- We hebben de doelgroep gedupeerde kinderen / jongeren van de toeslagenaffaire en de mogelijkheden voor hulp, zoals brede ondersteuning, schulddienstverlening en het aanvullende schuldhulpverleningsaanbod kindregeling onder de aandacht gebracht bij maatschappelijke organisaties zoals het Jongerenwerk, de Geldzaak en de MBO Teams. Uit een eerste inventarisatie is gebleken dat tot nu toe weinig gedupeerden zich gemeld hebben bij deze organisaties. Door de gesprekken zijn deze maatschappelijke organisaties nu bekend met de route naar ondersteuning voor gedupeerden die zich eventueel in de toekomst bij hen melden.
- We ondersteunen activiteiten die zoveel mogelijk vanuit de doelgroep zelf komen en aansluiten bij hun belevingswereld. Zo zijn we nu bezig met een theatervoorstelling en een muurschildering door en voor gedupeerde kinderen.

Naast bovengenoemde initiatieven hebben we regelmatig contact met de andere G4-gemeenten, gemeente Almere en de VNG om ideeën uit te wisselen over het bereik van kindgedupeerden. Hieruit blijkt dat deze doelgroep voor alle gemeenten lastig te bereiken is. Wel zien wij dat initiatieven die in samenwerking met de doelgroep of vanuit de doelgroep zelf komen het meeste effect hebben. Wij willen daarom deze initiatieven blijven faciliteren.

Inzet gedupeerden in Hersteloperatie

Wij hebben de mogelijkheden onderzocht om gedupeerden in te zetten als experts in de Hersteloperatie. Zo hebben wij gesprekken gevoerd met ambtenaren van de andere G4-gemeenten, Almere en Arnhem, met stichting Lotgenotencontact en met gedupeerden zelf die bij die gemeenten in dienst zijn. Alle gemeenten zien het positieve effect van het werken met gedupeerden in de hersteloperatie. Zo weten zij een brug te slaan tussen de leefwereld en de systeemwereld en kunnen zij soms dichterbij andere gedupeerden komen in de hulpverlening dan hulpverleners zonder ervaring. Ook kunnen zij goed spiegelen en vooraf beter inschatten hoe een nieuwe regel of werkwijze uitpakt in de praktijk. Een belangrijk aandachtspunt is wel dat de gedupeerde zelf al gevorderd moet zijn in het eigen verwerkingsproces om deze rol te kunnen vervullen.

In Utrecht hebben wij goed contact met onze contactpersoon van Stichting Lotgenotencontact. Zo hebben wij eerder vanuit deze groep en achterban een terugkoppeling gehad over de ervaringen met de brede ondersteuning. Wij willen met hen verder verkennen hoe wij de ervaring en kennis van gedupeerden in kunnen zetten in de hersteloperatie.

Evaluatie Hersteloperatie en borging in ambtelijke organisatie

Het wordt steeds duidelijker dat de Hersteloperatie nog een heel aantal jaar zal voortduren. We hebben daarom in de eerste twee kwartalen van dit jaar gesprekken gevoerd met alle betrokkenen bij de Hersteloperatie in Utrecht, om op te halen hoe de ondersteuning verloopt. Wat gaat goed, wat kan beter en wat is er nodig om deze ondersteuning de komende jaren te kunnen blijven bieden? De hoofdboodschap uit deze gesprekken luidt als volgt:

De ondersteuning is in Utrecht vanaf het begin vanuit de praktijk vormgegeven. Denkend vanuit de gedupeerden en wat zij nodig hebben. Dat doet ook recht aan de thematiek: vertrouwen herstellen en ruimhartig ondersteunen vanuit het perspectief van gedupeerden. We doen het in Utrecht in vergelijking met andere gemeenten dan ook goed, zo horen we terug van Stichting

Datum 21 november 2024
Ons kenmerk 12879002

Lotgenotencontact, de VNG en in regiobijeenkomsten. Nadeel van deze aanpak is dat de waan van de dag soms regeert en de hersteloperatie zwaar rust op de schouders van medewerkers die de urgentie en verantwoordelijkheid voelen.

We vinden het voor alle betrokkenen van belang om de organisatie van de hersteloperatie voor de komende jaren duurzaam in te richten, zónder de kracht van onze bijzondere 'hands on' aanpak te verliezen.

.

Leren van de Toeslagenaffaire

Op verschillende manieren proberen we met elkaar te leren van de kinderopvangtoeslagaffaire. In het kader hiervan doen we als Utrecht mee met diverse gesprekken en onderzoeken van het rijk, de UHT en de VNG. Zoals een onderzoek naar de ervaringen van gemeenten en gedupeerden met het aanvullende schuldhelpverleningsaanbod kindregeling. En een onderzoek over hoe de brede ondersteuning voor ouders en hun kinderen toekomstbestendig kan worden ingericht en welke kosten dat met zich meebrengt.

Verder hebben we u via [verschillende brieven](#) geïnformeerd over het onderzoek naar de lessen van de kinderopvangtoeslagaffaire in Utrecht, Amsterdam en Almere en hoe we daar vanuit het programma Publieksdienstverlening vervolg aan geven.

We blijven ons de komende jaren met grote betrokkenheid, en in nauwe samenwerking met andere gemeenten, de VNG en het rijk, inzetten voor het herstel van onze Utrechtse inwoners.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,